

På vei mot et bærekraftig energi- og kraftsystem

Presentasjon for diskusjonsmøte om KRAFT i et lavutslippssamfunn

Arrangert av Klimautvalg 2050, 7. november 2022

Jan Bråten. Samfunnsøkonom og spesialrådgiver i Statnett

Overblikk: Hva vi vil oppnå og hvordan

Fremtidens energisystem

Utslippsfritt

Høy verdiskaping

Begrense naturinngrep

Robust

Kraftsektoren

Elektrifisering

→ Mye større
balanseutfordring

Effektivt samspill

Energieffektivisering + andre
utslippsfrie energiløsninger

Hvordan?

Politikken må gi retning

Helhetlig planlegging av
energisystemet

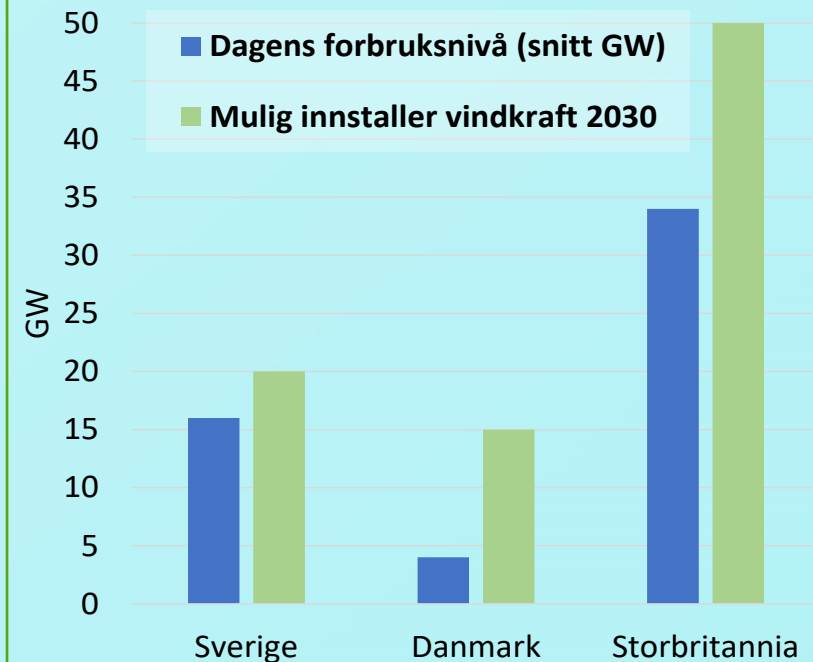
**Kraftmarkedet blir enda
viktigere** for balansering
og effektiv ressursutnyttelse

**Utnytte og fremme
innovasjon**
Enorm betydning over tid

Høyere forbruk og mer variabel kraftproduksjon

- Stor vekst i utslippsfri kraftproduksjon
  - Erstatte kull- og gasskraft
  - Kraft til elektrifisering og nye næringer
- Det meste dekkes med sol- og vindkraft
  - Vindkraft særlig viktig i våre nærområder
- **Utfordringer:**
  - Vi *må* balansere forbruk og produksjon av strøm
  - Vi *bør* utnytte energi- og kraftressurser effektivt

Et energisystem i rask endring

Det skal også bygges ut mye solkraft (PV).
Elektrifisering vil gi stor økning i elforbruket

To hovedbidrag til balanse og effektiv bruk av energiresursene

1. Sterkere nett

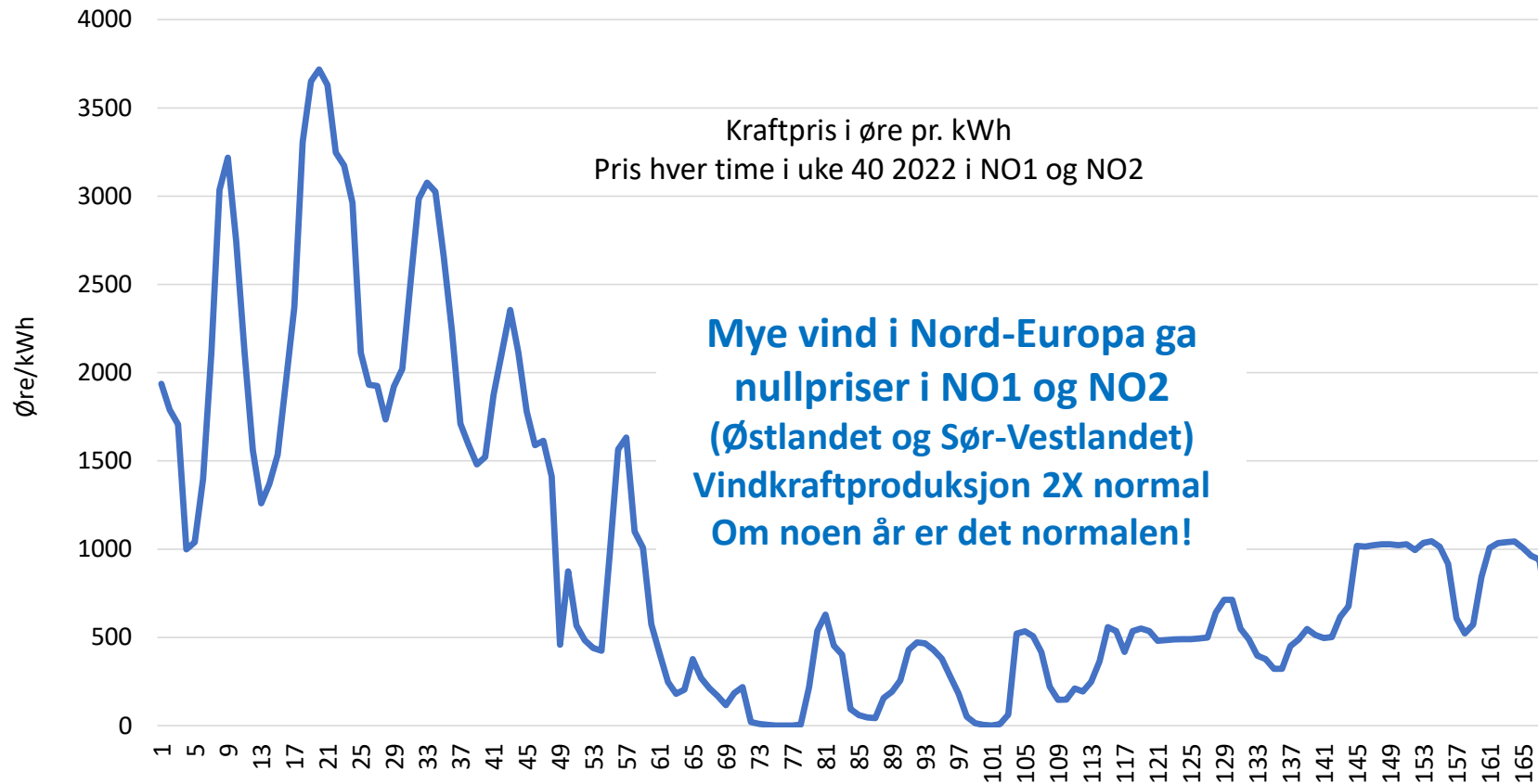
- Jevner ut tilfeldige lokale variasjoner
- Bedre utnyttelse av tilgjengelig fleksibilitet

2. Ny fleksibilitet

- ✓ Mer fleksibel kraftproduksjon der det er mulig. Norge kan øke effektkapasiteten i vannkraft og bygge pumpekraft
  - ✓ Ulike former for energilagring – tilknyttet forbruk, produksjon eller nett
  - ✓ Forbruksfleksibilitet. Mange fler må bidra til balanseringen – *også mindre forbrukere*
- **Markedet kan koordinere millioner av aktører, på tvers av land, time for time**
    - Digitalisering gir markedet nye muligheter. Eks: smart lading av elbil

Uke 40 ga en forsmak på det som kommer

Når kraftprisene er nær null går fornybar kraft til spille

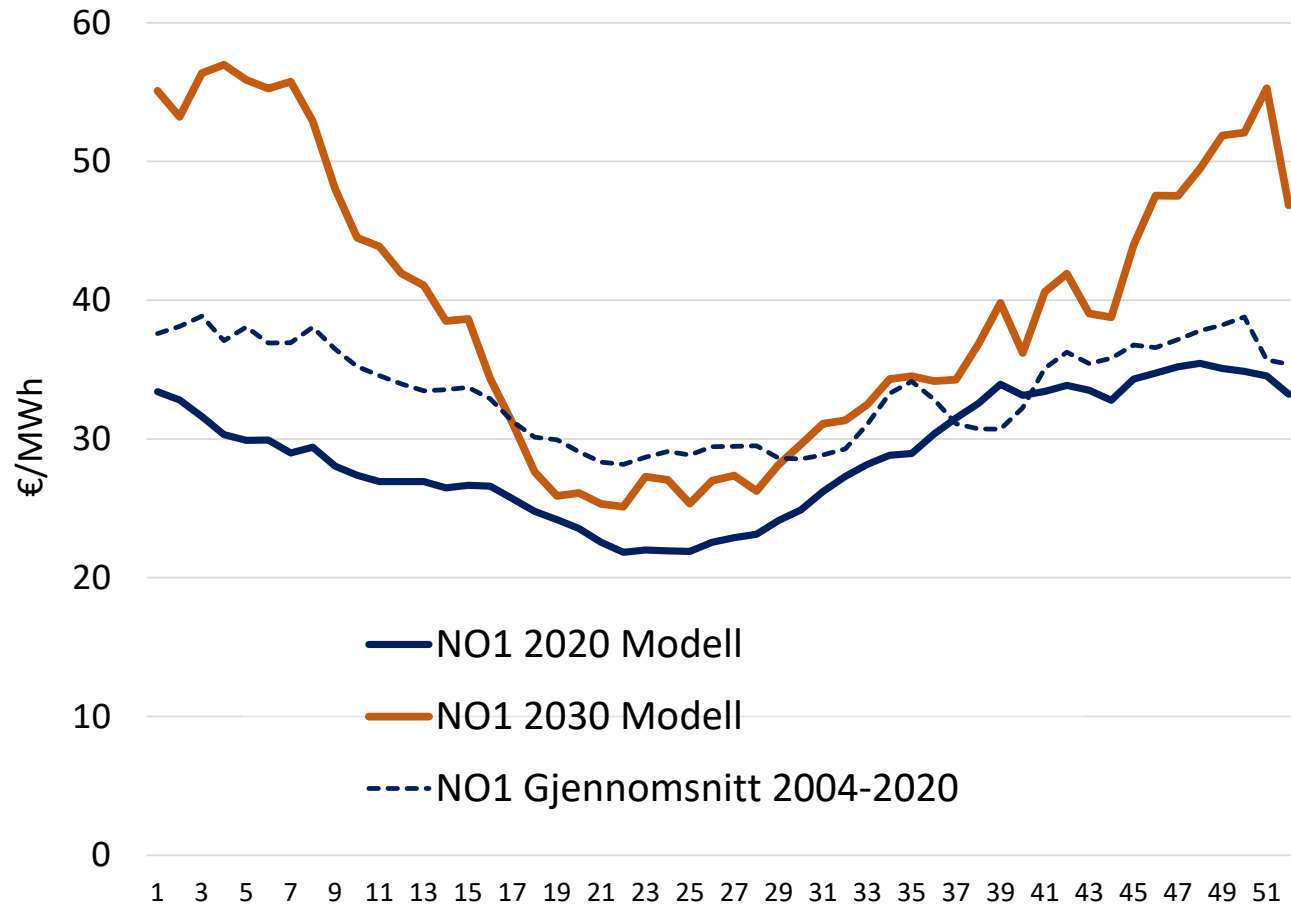
2020: ca. 15 TWh tapt i Norge på grunn av manglende avsetningsmuligheter

Fleksibelt forbruk øker systemeffektiviteten

- Flytte elforbruk i tid
- Veksle mellom energibærere
- Eks: bioenergi – el i fjernvarme, industri og husholdninger (ved).
➔ Mer effektiv bruk av både el og bioenergi

Vi venter større prisforskjell sommer – vinter

Figuren viser simulerte snittpriser for 29 representative værår

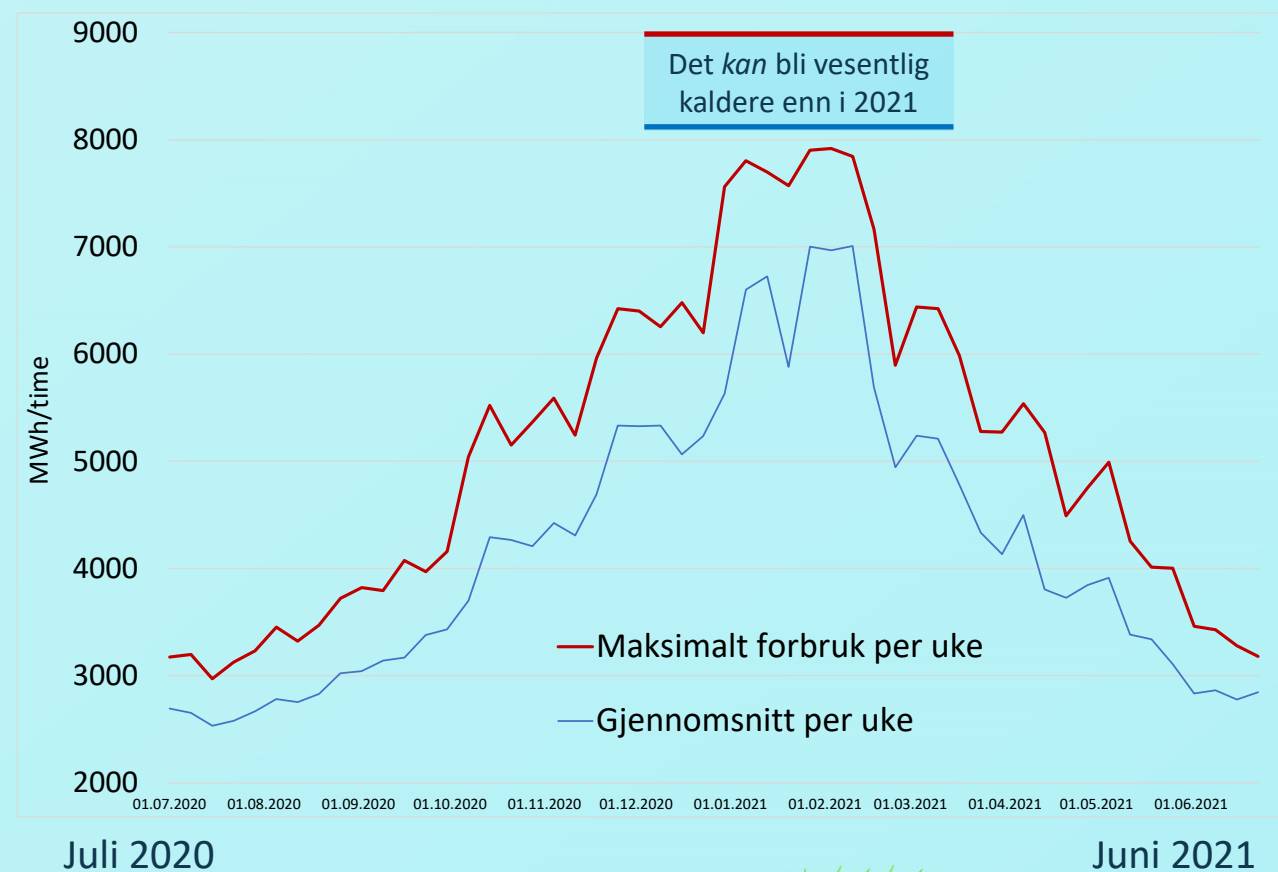
Kuldeperioder med lite vindkraft vil gi spesielt høye priser

Prisene vil bidra til endret forbruk og økt fleksibilitet

Eloppvarming gir krevende forbrukstopper i kuldeperioder

- **Binder opp kapasitet i nettet**
  - Kan stenge ute nytt forbruk som er jevnere over året
- **Mange tiltak kan senke maksimalforbruket**
  - Forbruksfleksibilitet som senker forbrukstoppene
  - Energieffektivisering, varmepumper, andre energibærere inkl. fjernvarme
- **Hva kan utløse tiltakene?**
  - Kraftpriser
  - **Overføringstariffer** som treffer det kostnadsdrivende forbruket bedre
  - **Støtteordninger, lån, standarder mm**
- **Lavere maksimalforbruk kan begrense investeringsbehov og naturinngrep**

Elforbruk på Østlandet (NO1) fra sommeren 2020 til sommeren 2021

Politikk og regulering må sikre retning og koordinering

- Myndighetene har mange virkemidler
  - Må gi langsiktige føringer og etablere gode rammevilkår
  - Viktig å begrense unødvendig risiko for investorer
- Helhetlig planlegging av infrastruktur i energisystemet for å utnytte ressursene effektivt
  - ✓ Behovet for nettførsterkninger versus tiltak som reduserer forbrukstopper
  - ✓ Utnyttelse av spillvarme

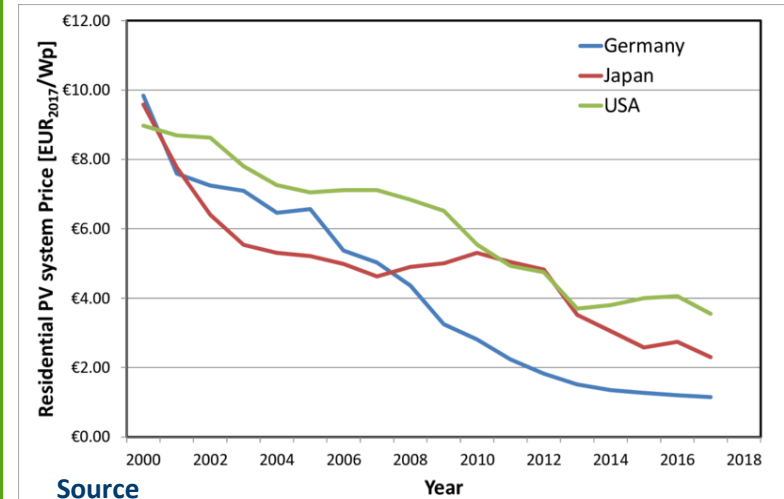

Teknologisk og sosial innovasjon gjør det lettere å nå målene

- Innovasjon + skalafordeler gir kostnadsreduksjoner
  - Solcellepanel: 99,6% billigere siden 1970
  - Batterier til elbiler: nesten 90% billigere på 10 år + halvert batterivekt, raskere lading og økt levetid i samme periode
  - Dramatiske kostnadsfall også på vindkraft, LED-lys, hydrogenløsninger mm
- Offentlig satsing har vært avgjørende
- Viktig både for kostnader og miljøbelastning
- Mye læring er globalt fellesgode, men nasjonal og lokal læring er også viktig

Tyskland: Omfattende utbygging av solceller ga vesentlig lavere "soft costs"

Nokså like kostnader for panelene pga. internasjonalt marked. Forskjeller skyldes *innenlandske* kostnader.

Oppsummert

- Politikken må gi retning
- Vi trenger mer helhetlig planlegging for energisystemet
- Kraftmarkedet blir enda viktigere for balansering og effektiv ressursbruk
- På lang sikt har innovasjon enorm betydning

